Sürdürülebilir Yaşam ve Geri Dönüşüm

Atığı doğru ayırmadan önce atık oluşumunu azaltmayı düşün. Yeniden kullanım ile geri dönüşümü örneklerle ayır ve küçük bir okul planı hazırla.

Odak: Atıkları özelliklerine göre sınıflandırma | Azaltma, yeniden kullanım ve geri dönüşümü ayırt etme | Kaynak tasarrufuyla geri dönüşüm arasında ilişki kurma | Ölçülebilir bir atık yönetimi önerisi geliştirme

01 Atıkların yolu aynı değildir

Evde oluşan kâğıt, cam, metal ve uygun plastik ambalajlar ayrı toplama süreçlerine katılabilir. Ancak her atık aynı kutuya uygun değildir. Kirli peçete ve yağla kirlenmiş kâğıt, temiz kâğıt ambalajla aynı kabul edilmez. Yerel toplama kuralları belirleyicidir. Ambalaj türü, temizlik durumu ve kabul edilen malzemeler kutu etiketlerinden öğrenilir.

> **Örnek:** Temiz karton kutu ile yemek yağı bulaşmış bir kâğıdı yalnızca 'ikisi de kâğıt' diyerek aynı gruba koyma. Durumlarını ve yerel kabul kuralını kontrol et.

Karıştırma: Kırık camı, kesici atığı veya bilinmeyen kimyasalı elle ayırma. Bir yetişkine haber ver.

02 Önle, azalt, yeniden kullan

Atık yönetiminde ilk hedef gereksiz atığın oluşmasını önlemektir. İhtiyaç kadar almak azaltmaya, sağlam bir kavanozu yeniden depolama kabı yapmak yeniden kullanıma örnektir. Geri dönüşümde atık bir işlemden geçerek yeniden ham maddeye veya ürüne katılır. İleri dönüşüm ise kullanılmış malzemeye yeni bir işlev ve değer kazandırmayı amaçlar. Bu yollar birbirinin aynı değildir.

> **Örnek:** Her gün tek kullanımlık bardak almak yerine dayanıklı matara kullanmak atığı azaltır. Kullanılmış kâğıdın tesiste yeniden kâğıt üretimine katılması geri dönüşümdür.

Karıştırma: Üzerinde geri dönüşüm işareti olan her ürünü bulunduğun yerde mutlaka geri dönüştürebileceğini varsayma.

Sürdürülebilir Yaşam ve Geri Dönüşüm

Kavramları örneklerle ilişkilendir

03 Kaynak tasarrufunu kanıtla anlat

Üretimde ham madde, su ve enerji kullanılır. Uygun ayrı toplama ve geri dönüşüm bu kaynaklara duyulan ihtiyacı azaltmaya katkı sağlayabilir. Etki malzemeye ve sürece göre değişir; kaynağı belirtilmeyen büyük tasarruf sayıları kullanılmamalıdır. Bir sınıfta haftalık kâğıt tüketimini ölçmek, yalnız 'çok tasarruf ettik' demekten daha açık kanıt sunar.

> **Örnek:** İlk hafta 100, ikinci hafta 75 yeni yaprak kullanıldıysa 25 yaprak daha az tüketilmiştir. Sınıf mevcudu ve etkinlik sayısı değiştiyse bunlar da yoruma eklenir.

Karıştırma: Örnek etkinlik verisi ulusal istatistik değildir. Kendi ölçümünü ve örnek veriyi açıkça ayır.

04 Özel atıklara ayrı çözüm

Atık piller, elektronik atıklar ve atık yağlar için yetkili ayrı toplama kanalları kullanılır. Piller açılmaz; yağ lavaboya dökülmez. Organik atıklar için uygun koşullarda kompost düşünülebilir, fakat her besin artığı her kompost düzenine uygun değildir. Bir okul planı; hedef, sorumlu, güvenli toplama noktası, süre ve ölçüm yöntemi içermelidir.

> **Örnek:** Sınıf, kâğıt kullanımını azaltmayı hedefleyebilir: tek yüzü kullanılan kâğıtları taslak için ayırır, her cuma yeni yaprak tüketimini sayar ve sonuçları karşılaştırır.

Karıştırma: Atık pil veya elektronik eşya sökme. Toplama noktası bilgisini okul yönetimi ya da belediyeden doğrula.

Modelden uygulamaya

Öncelik: atığı oluşturmadan önce düşün

Aynı süreçler değildir; önce gereksiz atığı önlemeyi düşün.

Birlikte düşünelim: Sınıf iki haftada sırasıyla 80 ve 60 yeni yaprak kullanıyor. '20 ağaç kurtardık' demek doğru mu?

Hayır. Ölçüm yalnız 20 yaprak daha az kullanıldığını gösterir. Ağaç sayısına çevirmek için geçerli üretim verisi ve hesap gerekir. Doğrudan ölçülen sonucu yazmak daha dürüsttür.

Beş günlük kâğıt günlüğü

1. Sınıf için yeni kullanılan kâğıt yaprağı sayısını beş gün kaydet.
2. İkinci hafta güvenli bir azaltma önerisi uygula: taslak kâğıdı kullanımı gibi.
3. Aynı yöntemle ikinci haftayı say; ders ve öğrenci sayısındaki farkları not et.
4. Sonucu tabloyla paylaş; hangi farkın doğrudan ölçüldüğünü belirt.

Kayıt: Gün | yeni yaprak sayısı | yapılan etkinlik | sınıftaki kişi sayısı. Ölçüm olmadan ağaç, enerji veya su tasarrufu sayısı üretme.

Güvenlik: Etkinlikte temiz kâğıt kullan. Çöp kutularını karıştırma, kişisel bilgi içeren belgeleri toplama ve fotoğraflama.

Bu çalışma FenciHoca'nın özgün destek materyalidir; resmî sınav veya MEB onaylı yayın değildir. Ayrı test dosyasını çözdükten sonra cevap gerekçelerini incele. Öğretmeninin belirttiği kapsam önceliklidir.

Program kapsamı: MEB TYMM, https://tymm.meb.gov.tr/fen-bilimleri-dersi/unite/408

Hazırlanma ve kapsam kontrolü: 30 Ekim 2026. Şemalar ölçekli değildir.